

Безпека праці

ПЛАН ЛЕКЦІЇ

- 1. Загальні вимоги та складові культури виробництва
- 2. Ергономічні вимоги до робочих місць
- 3. Естетика на виробництві
- 4. Профдобрі

1. ЗАГАЛЬНІ ВИМОГИ ТА СКЛАДОВІ КУЛЬТУРИ ВИРОБНИЦТВА

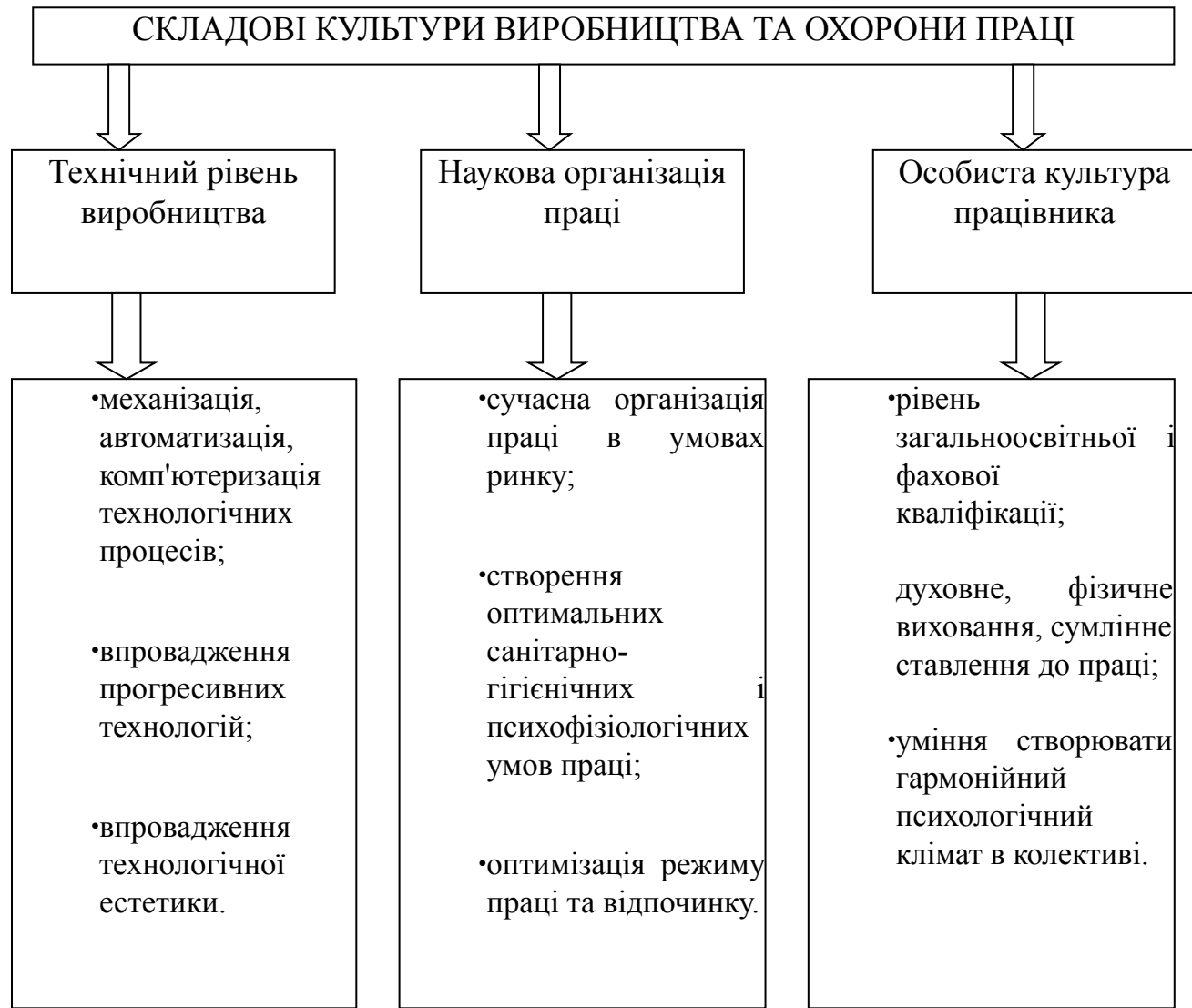
- За рішенням МОП у вирішенні проблеми забезпечення безпечних і здорових умов праці в чисельних документах та заходах ключова роль відводиться культурі охорони праці.
- Відомо, що основною метою охорони праці - збереження здоров'я і працездатності людини у процесі трудової діяльності. Тому в Україні гостро стоїть питання культури охорони праці, а також культури безпеки

ДО СКЛАДОВИХ КУЛЬТУРИ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ НАЛЕЖАТЬ:

- ◎ **організаційна культура;**
- ◎ **культура управління охороною праці;**
- ◎ **культура профілактики з охорони праці;**
- ◎ **культура робочого місця;**
- ◎ **культура взаємних стосунків керівників і підлеглих;**
- ◎ **культура виробничої та трудової дисципліни;**
- ◎ **культура поширення знань з питань охорони праці.**

Належного рівня культури охорони праці можна досягнути тоді, коли безпека виробництва, і в першу чергу - безпека працівників, є головною цінністю підприємства.

СКЛАДОВІ КУЛЬТУРИ ВИРОБНИЦТВА ТА ОХОРОНИ ПРАЦІ

ДЛЯ ПОБУДОВИ КУЛЬТУРИ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ВИРОБНИЦТВІ НЕОБХІДНО

- ⦿ - запровадити таку систему управління, яка забезпечувала б регулярний контроль керівного персоналу та діяльність середньої виробничої ланки,
- ⦿ - керівництву вищої ланки на практиці демонструвати, що безпечні та здорові умови праці - один із пріоритетів на виробництві;
- ⦿ - кожному працівникові, який виявив до цього зацікавленість, надавати можливість брати участь у значимій діяльності, пов'язаній із забезпеченням безпеки праці;
- ⦿ - системі управління охороною праці (на всіх рівнях) бути гнучкою, надавати можливість вибору;

РІВЕНЬ ОХОРОНИ ПРАЦІ ВИЗНАЧАЄТЬСЯ
КОЕФІЦІЄНТОМ ОХОРОНИ ПРАЦІ, ЯКИЙ Є
ДОБУТКОМ ТРЬОХ КОЕФІЦІЄНТІВ:

$$K_{оп} = K_{вб} * K_{тб} * K_{вд}$$

- де $K_{вб}$ - коефіцієнт виробничої безпеки, що характеризує виконання працівниками норм та правил охорони праці; він є співвідношенням кількості працівників, які суворо дотримуються вимог безпеки праці, до загальної кількості працівників в цеху (на ділянці);
- $K_{тб}$ - коефіцієнт технічної безпеки, який є співвідношенням кількості машин, механізмів, іншого обладнання, що повністю відповідає вимогам безпеки, до загальної кількості одиниць обладнання у підрозділі;
- $K_{вд}$ - коефіцієнт виконавчої дисципліни, який є співвідношенням кількості виконаних заходів з охорони праці за певний термін до загальної кількості планових заходів.

2. ЕРГОНОМІЧНІ ВИМОГИ ДО РОБОЧИХ МІСЦЬ

- У розв'язанні питань культури виробництва і охорони праці важливе значення має ергономіка. *Ергономіка* — це наука, яка вивчає фізіологічні можливості людини в трудовому процесі з метою створення оптимальних умов праці, тобто таких умов, які роблять працю високопродуктивною і водночас забезпечують робітнику необхідні вигоди, зберігають його сили, здоров'я і працездатність.

- ⊙ При проектуванні нового обладнання і виробничих процесів необхідно забезпечити сумісність людини в системі «людина—машина—середовище». При цьому слід враховувати такі види сумісності:
  - ⊙ *енергетичні* (граничні норми підймання і перенесення вантажів);
  - ⊙ *антропометричні* (врахування розмірів і форм тіла);
  - ⊙ *гігієнічні* (температура, шуму, вібрацій, освітлення, загазованість та ін.);
  - ⊙ *техніко-естетичні* (колір і форма обладнання, приміщень);
  - ⊙ *психологічні* (швидкість реакції людини на сигнали, швидкість оброблення інформації).

3. ЕСТЕТИКА НА ВИРОБНИЦТВІ

- ⦿ Висока працездатність забезпечується шляхом використання факторів естетичного впливу на працівників. Такими факторами є колір та музика.
- ⦿ Естетичне оформлення виробничого приміщення сприяє підвищенню продуктивності, безпеки та поліпшенню умов праці. Правильно підібраний колір пофарбування стелі, стін, обладнання допомагає забезпечити сприятливе зорове їх сприйняття, підвищує трудову активність, сприяє підтриманню у виробничому приміщенні чистоти та порядку.

В ЯКИЙ КОЛІР ФАРБУЮТЬ ЕЛЕМЕНТИ ІНТЕР'ЄРУ ВИРОБНИЧИХ ПРИМІЩЕНЬ ?

- Стелю і стіни залежно від роботи, що виконується і призначення виробничого приміщення переважно фарбують у білий і світлі кольори: ніжно-голубий, жовтий (кремовий), зелений (салатовий).
- Для конторських (офісних) приміщень, ділових кабінетів, навчальних класів та аудиторії доцільним є кремовий колір; для механічних майстерень—білий, світло-голубий; кімнат відпочинку—ніжно-бірюзовий, салатовий.
- Віконні рами і фрамуги, як правило фарбують у білий колір, бо він відбиває більше світла, ніж будь-який інший (80 %).
- Світло-салатовий, кремовий, світло-голубий кольори приміщень створюють оптимальне робоче середовище, що значно підвищує ефективність природного і штучного освітлення.

ВПЛИВ КОЛЬОРУ НА ЕМОЦІЙНИЙ СТАН ЛЮДИНИ

- ◉ *ОРАНЖЕВИЙ*
- ◉ Сприймається як гарячий, він бадьорий, стимулює до активної діяльності
- ◉ *ГОЛУБИЙ*
- ◉ Нагадує про воду, він свіжий, прозорий, зменшує фізичну втому, заспокоює, регулює ритм серця
- ◉ *ЖОВТИЙ*
- ◉ Теплий, веселий колір, який викликає хороший настрій
- ◉ *ЗЕЛЕНИЙ*
- ◉ Заспокійливо діє на нервову систему, зоровий аналізатор
- ◉ *КОРИЧНЕВИЙ*
- ◉ Теплий, заспокійливий, але здатний викликати похмурий настрій, а зі сірим відтінком насторожує, викликає занепокоєння
- ◉ *ЧЕРВОНИЙ*
- ◉ Гарячий, енергійний, викликає в людини умовний рефлекс, спрямований на самозахист
- ◉ *БІЛИЙ*
- ◉ Холодний, одноманітний, викликає апатію
- ◉ *СІРИЙ*
- ◉ Діловий, сумовитий, здатний викликати апатію, нудьгу
- ◉ *ЧОРНИЙ*
- ◉ Похмурий і важкий, різко знижує настрій

Кількість застосування на підприємстві попереджувальних кольорів має бути мінімальною через те, що їх ряснота може дезорганізувати.

Існують чотири групи знаків безпеки праці:

- вказівні,
- заборонні,
- попереджувальні
- приписувальні.

ВКАЗІВНІ

100x130 мм

Загальний попереджувальний знак

Переходити по надземному переходу

Переходити по надземному переходу

Працювати в спеціальному одязі

Працювати в спеціальному одязі

Курити тут

Позакуривальний наліск

Вимити руки перед роботою

Працювати в спеціальних рукавицях

Працювати в спеціальному взутті

Працювати в спеціальних окулярах

Працювати в спеціальних навушниках

Пиття вода

Працювати в засобах захисту організму

Вимити спеціальну виливу

Пункт (місце) прийому їжі

Місце куріння

Працювати в спеціальній касці (шоломі)

Прозід тут

Подати сигнал перед пуском механізму

Працювати в інструментом, що не дає іскри

Вимити руки перед роботою

Працювати на висоті в приладдани ручні інструменти

Дозволяється користуватись електронними вимірними приладами

Укриття

Місце розробки конструкцій

Органи керування системою димо- та тепло видаляння

Службовий прохід

Службовий прохід (стрілка праворуч)

Службовий прохід (стрілка ліворуч)

130x130 мм

Входити тут

Працювати тут

Заземлене

Напряга 220 Вг

ЗАБОРОННІ

150x135 мм

Погрожувє небезпечє,
Пожєвогнепечє

Вибухє небезпечє

Небезпечє, Отруйний
речовинє

Увага! Автопашанє гужєвє

Небезпечє, шєдливо та
корозійнє речовинє

Обережно, Біологїчна
небезпека (інфекційнє
речовинє)

Увага! Небезпека (їннє
небезпеки)

Небезпечє, По зєрєвє
випромїнюваннє

Погрожувє небезпечє,
легкозаймистє речовинє

Увага! Електромагнїтнє
поле

Обережно, Високий тиск

Обережно, Небезпека
дєтєвє

Обережно, Рєвєчє волє

Обережно, Можливє
порєждєвє

Увага! Автоматичнє
мєхєнїзмє (зємєчє)
мєхєнїзмє

Стережїться автомобїлє

Обережно, Зєвєрєхованнє

Обережно, Газ

Обережно,
Блєскєвєтєвє рєчєвїнє

Увага! Зєвєрєжє
прїздє (прєходє)

Обережно, Газопровїд

Небезпека ураженнє
електрїчнїм струмє

Небезпечє, Рєдїоактївнє
рєчовинє або їонїзуєчє
випромїнюваннє

Небезпечє, Можливє
падїннє вєнєжє

Обережно, Малєвопїтнє
перєшкєдє

Обережно, Можливє
вєдрївє з мєхєнїзмє

Увага! Магнїтнє
пєлє

Обережно, Слизько

Бєрєжїться поєздє

Обережно, Падєчє
прєдмєтє

Обережно, Можливє
дєтєвє ушкодєнє пєрє
обсєрєвєднїмє слєхємє

Увага! Грєчє пєрєгрєтє

Обережно, Можливє
тєрємєннє рук

ЗАБОРОНИ

100x130 мм

Забороняється торкатись. Неважливо

Забороняється рух засобами підлогового транспорту

Забороняється використовувати в якості питної води

Забороняється торкатись, користуватись мобільним телефоном

Не лазити

Прякий забороною

Забороняється пити воду

Забороняється робота (присутність) людей в спеціальній захисній одязі

Забороняється використовувати проводи (кабелі) опалювальні

Дотик тварини забороною

Забороняється мати при собі металеві предмети (шпатель, лопата тощо)

Забороняється користуватись мобільним (стільниковим) телефоном або іншими засобами зв'язку

Забороняється користуватись електричними вимірними приладами

Забороняється розбирати воду

Забороняється брати рюкзак, сумку, мішок (інструменти тощо)

Забороною є однакова робота на одному з пунктів

Забороною є підходити до поручнів та опору в місцях руху великої амплітуди

Підходи і поруччів на виході забороною

Забороною є користуватись ліфтом для перевезення вантажів

Забороною є зводити вантажі на ескалаторі

Доступ тварини забороною

Забороною є підходити (ступити) людям по штовхувачу транспорту пасажирів (забороняється транспортувати пасажирів)

Покладати на підлогу

Забороною є прикурити (робота) людей що мають імунодефіцит

Стояти біля вантажів забороною

Забороною є користуватись машинкою (шпатель)

Забороною (вміст) вантажів або др.

Забороною є брати предмети їжі

Забороною є користуватись спеціальними інструментами

Забороною є курити

Забороною є пити

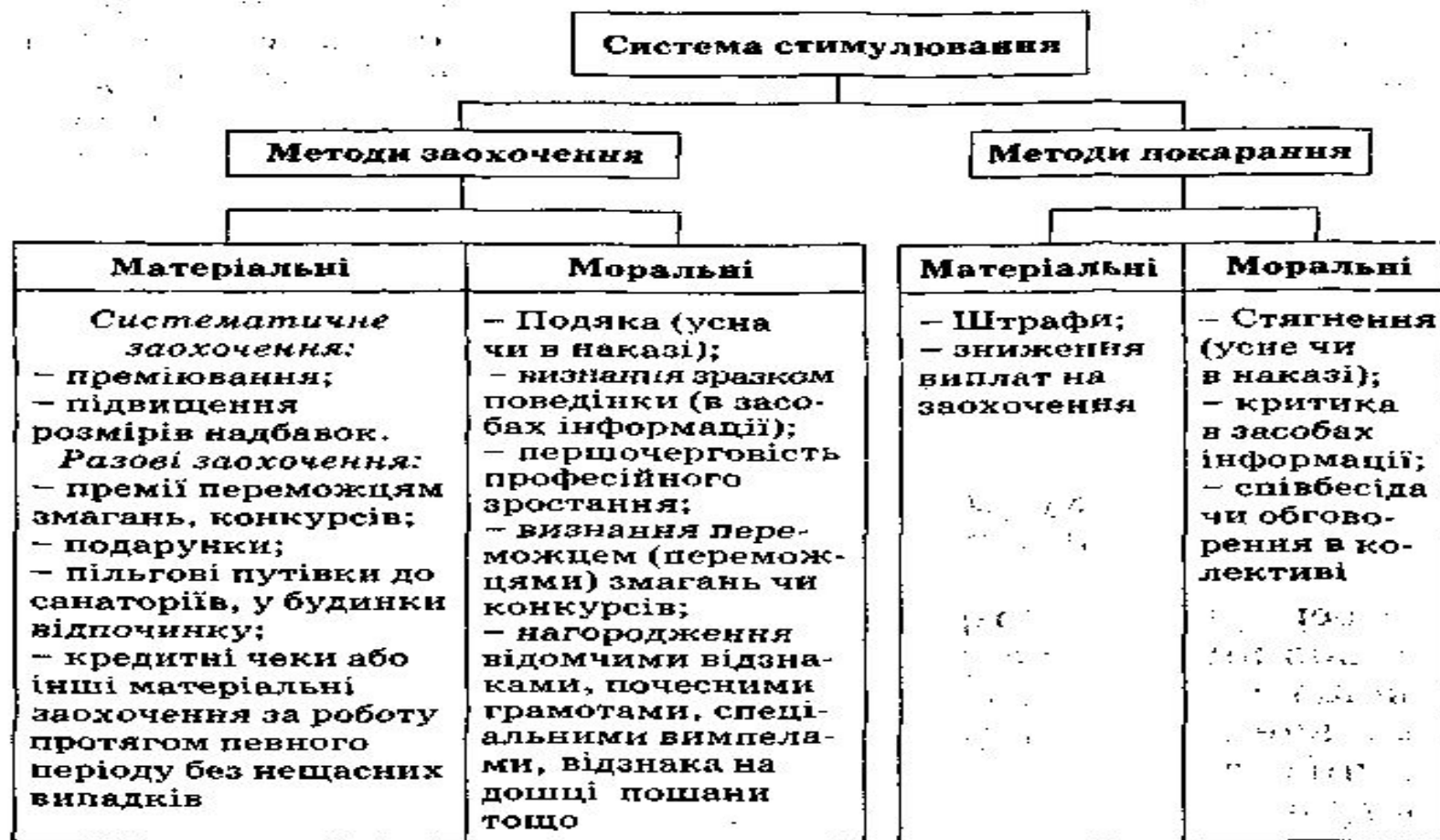

4. ПРОФДОБІР

- ⦿ Наказом Міністерства охорони здоров'я України та Держнагляддохоронпраці від 23 вересня 1994 р. № 263/121 «Про затвердження Переліку робіт, де є потреба в професійному доборі», встановлено перелік професій та перераховано психофізіологічні характеристики для груп професій, за параметрами яких повинна оцінюватися професійна придатність.
- ⦿ Розрізняють такі види професійного добору: медичний, соціально-психологічний, освітній та психофізіологічний.

- ⦿ **Медичний добір** полягає у виявленні фізично здорових осіб згідно з нормативами Мінохоронздоров'я та Міжнародної організації охорони здоров'я (МООЗ). Цей вид профдобору визначає успіх наступної професійної діяльності.
- ⦿ **Соціально-психологічний добір** дає можливість здійснити підбір психологічно сумісних членів колективу.
- ⦿ **Освітній добір** призначений для виявлення у кандидатів знань та навичок, необхідних для наступного навчання обраної спеціальності. Він дає можливість забезпечити потрібний початковий рівень підготовки до роботи.

УЗАГАЛЬНЕНА СХЕМА МЕТОДІВ СТИМУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ ПРЕДСТАВЛЕНА НА РИС. 2.1

РИС. 2.1. МЕТОДИ СТИМУЛЮВАННЯ ДОТРИМАННЯ НОРМАТИВНИХ ВИМОГ ОХОРОНИ ПРАЦІ НА ПІДПРИЄМСТВІ

- Поліпшення умов і охорони праці, що відповідає інтересам не тільки безпосередньо працівників, а й підприємців та всього суспільства в цілому, в умовах ринку тісно пов'язано з економічним стимулюванням роботодавців.
- Як вихідні пропонуються такі основні умови:
- 1. Підприємець є юридичною особою, що одержує вигоду в результаті економічного стимулювання заходів щодо поліпшення виробничого середовища. Тому він і становить об'єкт, якому пропонуються стимули. Однак запропоновані заходи передбачають використання соціальних ресурсів підприємства. Це визначає необхідність співробітництва між усіма заінтересованими сторонами для вжиття заходів щодо попередження виробничого збитку.
- 2. Економічне стимулювання націлене на таке поліпшення виробничого середовища, яке виходить за межі вимог законодавства, що встановлює норми у цій галузі.

